

A védelmi és biztonsági igazgatás feladatrendszer a közigazgatás területi szintjén

The task system of defense and security administration on the territorial level of public administration

Metz Ildikó t. alezredes
Tolna Vármegyei Területi Védelmi Bizottság
titkár
Email: ildiko.metz@katved.gov.hu
ORCID: 0009-0001-8062-3002 

Bevezetés

Az elmúlt évtizedekben hazánkat, valamint a védelmi és biztonsági igazgatás szakterületét a biztonsági környezet új kihívásai, a váratlan események, az új típusú és eddig nem tapasztalt rendkívüli helyzetek és az azokhoz kapcsolódó feladatokra történő válaszadások jellemezték. Mindezek előrevetítették a szakterület esetében az igényt a szabályozási környezet módosítására, az irányítási rend, az együttműködési tevékenység fejlesztésére és átalakítására. A rendkívüli helyzetek kezelése során a közigazgatás szerepvállalása is jelentős volt, mind kormányzati, mind területi szinten. A területi védelmi bizottságok (TVB) tevékenységük során nagy mértékben támaszkodtak a társszervek és a kormányhivatalok humán, műszaki és logisztikai erőforrásaira.

Introduction

Over the past decades, Hungary, as well as the field of defence and security administration, has been characterised by new challenges in the security environment, unexpected events, new types of and previously unexperienced extraordinary situations, and by the responses required to address the tasks arising in connection with them. These developments have indicated, within the field, the need to amend the regulatory framework and to further develop and transform the system of governance and cooperative activities. In the management of extraordinary situations, the involvement of public administration has also been significant, both at governmental and at regional and local levels. In the course of their activities, the regional and local defence committees relied to a large extent on the human, technical and logistical resources of partner bodies and government offices.

Kulcsszavak: új kihívások, védelmi és biztonsági igazgatás, védelmi bizottság, közigazgatás

Keywords: new challenges, defense and security administration, defense committee, public administration

Szabályozási környezet változása

Az ezredforduló óta eltelt időszak rendkívüli eseményei komoly kihívást jelentettek az eseménykezelésben résztvevő szervezetek, a közigazgatás szervezetrendszer, az állami és civil szféra, valamint az állampolgárok részére is. Az ipari és természeti katasztrófák, a humán- és állatjárványok, a humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos események, mind azonnali választást és magas szintű együttműködést követeltek meg a kormány és valamennyi közreműködő szervezet részéről.

„Jól érzékelhető, hogy a korunkban meghatározóként azonosítható fenyegetések mindegyike szerteágazó, kizárólag katonai, rendészeti, nemzetbiztonsági vagy közigazgatási intézkedésekkel nem, csak a társadalmon átívelő, összehangolt fellépéssel kezelhető.” [1] A védelmi és biztonsági igazgatás reformjának részeként az új jogszabályi környezet megteremtette az alapot a professzionális feladatellátáshoz az összkormányzatiság elvét is figyelembe véve. A különleges jogrendi esetek száma csökkent, új elemek és fogalmak jelentek meg a szabályozókban, mint az összehangolt védelmi tevékenység vagy a kiterjedt káresemény. A védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvény (Vbö.) sarkalatos törvényként és egyben keretjogszabályként az egyes ágazatok külön jogszabályaiban fellelhető párhuzamosságokat oldotta fel, a védelmi és biztonsági igazgatás rendszerének megújítását szolgálja. [2.] Itt szükséges megemlíteni az alkotmányos garanciák körét, melyek az Alaptörvényben kerültek meghatározásra (Alaptörvény alkalmazása, Alkotmánybíróság működése, alapvető jogokkal kapcsolatos kérdéskör, különleges jogrendekre vonatkozó szabályok). [3.] A jogi szabályozók módosítását indokolták tehát a biztonsági, politikai, társadalmi és gazdasági környezetben végbement átalakulások, katasztrófavédelmi események, háborús konfliktusok, a klímaváltozás és számos más befolyásoló tényező.

A jogszabályváltozások következtében a területi szinten is módosításra kerültek a belső szabályozók, a védelmi bizottságok alapokmányai, tervrendszerei és eljárásrendjei is megújultak. Szükséges folyamatosan áttekinteni a szabályozókat az elmúlt időszak eseménykezeléseivel összevetve, az elemzéseket és értékeléseket követően meg kell állapítani a jó gyakorlatokat, meghatározni az esetleges módosító javaslatokat a jogszabályok és eljárásrendek kapcsán.

Területi védelmi bizottság feladatrendszere

A Vbö. megfogalmazza, hogy „a védelmi és biztonsági igazgatás a közigazgatás részét képező feladat és szervezetrendszer.” [4.] A védelem és biztonság szavatolás alapjai közt kiemeli az együttműködés fontosságát, fókuszba helyezi a felkészültséget és gyakorlást, a feladatokban résztvevők felkészítését. A közigazgatás szerepe központi, ágazati és területi szinten is fokozatosan határozottabbá válik a védelmi és biztonsági igazgatás tevékenységében, legyen szó felkészülési tevékenységről vagy válságkezelésről.

A Vbö., valamint végrehajtási rendeletei határozzák meg a területi és a helyi védelmi bizottságok részére szóló előírásokat. A védelmi és biztonsági igazgatás területi és helyi szabályairól szóló 427/2022. (X.28.) Korm. rendelet területi és fővárosi szinten maga a védelmi bizottság, valamint a bizottság elnöke – a főispán – részére jelöl meg feladatokat. Kulcsszavakként kiemelendő a jogszabályban megfogalmazott feladatokkal kapcsolatban a végrehajtás, az együttműködés, összehangolás, ellenálló képesség növelés, hatáskör gyakorlása, biztosítás, kezdeményezés, utasítás, alkalmazás, intézkedés és koordinálás fogalmak. A védelmi bizottság és annak elnökének szerteágazó feladatrendszerét is tükrözik az előbbieken felsorolt kifejezések. A bizottság tagságának szakmai tevékenységét az állandó és eseti meghívottak támogatják.

A testületi szervként működő védelmi bizottság évente kettő rendes ülést tart, szükség esetén rendkívüli ülés összehívására is van lehetőség. Az üléseket hosszabb előkészítő folyamat előzi

meg, ami a döntések határozatba foglalásával fejeződik be. A védelmi bizottság Titkárságának feladata a döntések végrehajtásának nyomonkövetése, szükség esetén visszacsatolás a bizottság részére a meghatározott feladatok elvégzéséről. A járáásokban működő helyi védelmi bizottságok irányítása és ellenőrzése is a TVB feladata, mely szintén a Titkárság közreműködésével valósul meg. A helyi védelmi bizottságok felkészültségének garantálását a rendszeresen megtartott szakmai értekezletek, felkészítések, közös szakmai kidolgozó-munka biztosítja.

Fontos említést tenni a védelmi bizottságok munkacsoportjairól, melyek a bizottság támogatásának érdekében kerültek létrehozásra. A bizottságok Szervezeti és Működési Szabályzata határozza meg a honvédelmi igazgatási, katasztrófavédelmi, támogató, valamint a gazdaságmozgósítási és lakosságellátási munkacsoport létrehozását. A munkacsoportokba a bizottság tagjai által képviselt szakterületekről érkeznek a szakértők, valamint a feladatellátás jellegéből adódóan további szervezetek részéről is kérhető delegálás. „A munkacsoportok egyik alapvető rendeltetése az elemző, kidolgozó és támogató tevékenység a TVB irányába, legyen szó egy bizottsági döntés előkészítéséről, szakmai javaslat megtételéről, ellátási feladatokról, adatszolgáltatásokról, jelentések összeállításáról.”[5.] Az állandó munkacsoportok mellett különleges feladat végrehajtása érdekében a bizottság elnöke döntést hozhat további munkacsoport létrehozásáról.

A védelmi bizottságok háttérfeladatait a már többször említett Védelmi Bizottság Titkárságok munkatársai látják el, akik a Honvédelmi Minisztérium, a fővárosi/vármegyei katasztrófavédelmi igazgatóság és a kormányhivatal állományából kerülnek ki. A Titkárság a kormányhivatal szervezetében működő, önálló, osztály szintű szervezeti elem, melynek tevékenységét a kormányhivatal teljes szervezetrendszer támogatja. Feladatait a jogszabályok és szervezetszabályozó eszközök, a Szervezeti és Működési Szabályzat és az Ügyrend határozza meg.

Felkészítések és gyakorlatok

Szükséges hangsúlyt fektetni valamennyi együttműködő képzése mellett a közigazgatásban dolgozó munkatársak felkészültségének fejlesztésére és felkészítésükre is a rendkívüli eseményekhez kapcsolódó tevékenységek tekintetében. Az alapfeladatoktól lényegesen eltérő, de azokhoz mégis szorosan hozzáfűzhető védelmi és biztonsági feladatrendszerben kell helyt állni területi szinten is a kormányhivatalokban dolgozó kollégáknak. A munkatársak szakterületük képviselésében vesznek részt a védelmi és biztonsági igazgatást érintő feladatokban, azonban szakmai ismereteik mellett szükséges megismerniük a védelmi és biztonsági igazgatással kapcsolatos alapvető ismereteket és különleges eljárásrendeket is.

A védelmi bizottságok esetében a jogszabályokban és az éves Feladat- és Pénzügyi Tervben kerülnek meghatározásra a felkészítések és gyakorlatok. A bizottság tagjai és a munkacsoport tagok, a helyi védelmi bizottságok elnökei és titkárai, az együttműködő szervezetek képviselői, a települési vezetők, a honvédelmi és közbiztonsági referensek, a kormányhivatali dolgozók a célcsoportjai a felkészítéseknek. A felkészítő rendezvények során kiemelt fontosságú a rendkívüli időjárási eseményekre, az ár- és belvízi káreseményekre, Tolna vármegyében a nukleárisbaleset-elhárítási feladatokra történő felkészülés. Az általános ismeretek átadása mellett fontos a társszervek szerepvállalása a képzések során. Az éves gyakorlatok alkalmával a védelmi bizottságok munkacsoportjai teljes létszámmal vagy részlegesen működnek, lehetőséget biztosítva az elméleti ismeretek alkalmazására és az együttműködési tevékenység begyakorlására, fejlesztésére. A gyakorlatok értékelése és a tapasztalatok áttekintés során meghatározásra kerülnek a fejlesztendő területek, a felkészülés további irányai.

2025. tavaszán a Tolna Vármegyei Területi Védelmi Bizottság részt vett az INEX-6 nemzetközi nukleárisbalesetelhárítási gyakorlaton. A négy modulból álló törzsvezetési gyakorlat során egy

feltételezett baleseti eseményhez kapcsolódóan a helyreállítás időszakának feladatait, a hosszútávú intézkedéseket terveztük és gyakoroltuk. Ki kell emelni a közös tevékenységet és együttműködést a minisztériumok, központi hivatalok, vármegyei szinten a külső együttműködők, társszervek és a kormányhivatal főosztályai között az egészségügyi, élelmiszerbiztonsági, hulladékgazdálkodási és helyreállítási feladatokcsoportok során.

Kormányhivatal szerepe

A vármegyei területi védelmi bizottság tevékenységét területi szinten a kormányhivatal hivatott támogatni a védelmi és biztonsági feladat ellátásában, a bizottság és annak munkaszervezete – a Védelmi Titkárság – működési feladatainak biztosításában, valamint a központilag biztosított pénzügyi források elkülönített kezelésében és szabályszerű felhasználása megvalósításával. [6] A Védelmi Titkárság működéséhez szükséges feltételeket a kormányhivatal biztosítja, egyrészt kormányhivatali munkatárs(ak)at delegál a napi feladatok ellátására, másrészt funkcionális főosztályainak támogatását is biztosítja legyen szó egy bizottsági határozat megalkotásáról vagy segítségnyújtásra a mobil vezetési pont sátor telepítéséről. Területi szinten hangsúlyosan jelenik meg a kormányhivatal támogató tevékenységének szerepe mind normál időszakban, mind a veszélyhelyzet-kezelés időszakának funkcionális feladataiban, mint például koordináció, jogi támogatás, ellátás-biztosítás, irányítási, műszaki és informatikai feltételek biztosítása. A kormányhivatalok a közigazgatás rendszerén belül kapnak feladatokat rendkívüli helyzetekben, melyhez a szükséges személyi állományt és az eszközrendszert is biztosítani szükséges. Rendkívüli feladatellátás esetén kormányhivatali munkatársak kerülnek kijelölésre a Védelmi Titkárság tevékenységének szakmai támogatására, többek közt az ellátás, logisztika, jogi segítségnyújtás, sajtótevékenység támogatására. A kijelölt és a munkacsoportokba beosztott hivatali dolgozók rendszeresen részt vesznek képzéseken és gyakorlatokon felkészültségük támogatása érdekében.

Összefoglalás és következtetés

A vármegyei területi védelmi bizottságok tevékenysége a közelmúlt rendkívüli eseményeinek kezelésében meghatározó volt. Az összkormányzati és az ágazatokon átívelő feladatellátás során a területi szinten történő megfelelő feladatellátást a résztvevő szervezetek felkészültsége, az együttműködés magasszintű végrehajtása garantálta. A tervezési és felkészülési feladatok meghatározó részét képezik a különböző képzések, szakmai rendezvények, a gyakorlatokon történő részvétel. A várható védelmi és biztonsági kihívások, az elmúlt évtizedek eseménykezelése során szerzett tapasztalatok alapján kiemelt figyelmet kell fordítani a védelmi és biztonsági igazgatás területén feladatot ellátó személyek oktatására és felkészítésére, különös tekintettel a közigazgatásban dolgozó munkatársakra. Ehhez a védelmi bizottságok által szervezett képzési lehetőségek mellett a közigazgatásban a különböző képzési formák és gyakorlatok lehetőséget biztosítanak, támogatva a területi védelmi bizottságok felkészülési és feladatellátási tevékenységét.

Irodalomjegyzék

- [1] Zákány P. „A védelmi és biztonsági tervezés rendszerének alapvetései, összefüggések feltárása a NATO és a haza tervezési rendszerekkel, a fejlesztések lehetséges irányainak beazonosítása” (Védelem-Biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Műhelytanulmányok 2022/11.) [Online]. Elérhetőség: [https://hhk.uni-nke.hu/document/hhk-uni-nke-hu/VBSZKK_MT_2022_11_ZÁKÁNY_Péter_A%20védelmi%20és%20biztonsági%20tervezés%20rendszerének%20alapvetései%20összefüggések%20feltárása%20a%20NATO%20és%20a%20hazai%20tervezési%20rendszer%20\(3\).pdf](https://hhk.uni-nke.hu/document/hhk-uni-nke-hu/VBSZKK_MT_2022_11_ZÁKÁNY_Péter_A%20védelmi%20és%20biztonsági%20tervezés%20rendszerének%20alapvetései%20összefüggések%20feltárása%20a%20NATO%20és%20a%20hazai%20tervezési%20rendszer%20(3).pdf) (2025.12.15.)

- [2] Kádár P. „A védelmi biztonsági szabályozási reform rendszer alapelgondolásának elemzése és lehetséges perspektívái” pp. 12-14. (Védelem-Biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Műhelytanulmányok 2022/8.) .) [Online]. Elérhetőség: https://hhk.uni-nke.hu/document/hhk-uni-nke-hu/VBSZKK_MT_2022_8_K%C3%81D%C3%81R_P%C3%A1l_A%20v%C3%A9delmi-biztons%C3%A1gi%20szab%C3%A1lyoz%C3%A1si%20reform%20rendszer%20alapelgondol%C3%A1s%C3%A1nak%20elemz%C3%A9se%20%C3%A9s%20lehets%C3%A9ges%20perspekt%C3%ADv%C3%A1i.pdf (2025.12.15.)
- [3] László V., Muhoray Á. „A veszélyhelyzeti szabályozás alkotmányos jogfejlődési tapasztalatainak értékelése” pp. 154-157. (Hadtudomány 31. szám 2021.) [Online]. Elérhetőség: <https://real.mtak.hu/136700/1/8064-Cikk%20sz%C3%B6vege-34439-1-10-20220127.pdf> (2025.12.15.)
- [4] A védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvény [Online]. Elérhetőség: <https://njt.hu/jogszabaly/2021-93-00-00> (2025.12.15.)
- [5] Metz I. „A vármegyei területi védelmi bizottság munkacsoportjainak bemutatása és működésük tapasztalatai” pp. 42-56. (Védelem Tudomány 9. évfolyam 4. szám 2024.) [Online]. Elérhetőség: <https://ojs.mtak.hu/index.php/vedelemtudomany/article/view/17066/14843> (2025.12.15.)
- [6] 427/2022. (X.28.) Korm. rendelet a védelmi és biztonsági igazgatás területi és helyi feladatairól [Online]. Elérhetőség: <https://njt.hu/jogszabaly/2022-427-20-22> (2025.12.15.)